

Orðaskiftið í útvarpinum um føroyskan limaskap í Norðurlenska Ráðnum

Spurnarleiarar ella orðstýrari:
Finnbogi Isaksen, tjóðveldis-
lingsmaður.

Luttakarar:
Hans Holm, cand. mag., lærari.
Jógvan Sundstein, statsaut. grann-
skoðari.

Halgir W. Poulsen, sakførari

Tað er sagt, at próvtøkulesandi, við ávisum og avmarkaðum setningum undir sáttmálaferleisum kann verða fyrri vanlukku at verða innilæstur í vanahugsan og koma sær ofta óavvitandi at góðtaka sum órongiliga autoritativa stóðu tað, sum maktmætir menn ofta út frá trongskygnum eginintressum heldur enn út frá einari etiskari rættvísirtrond hava trýst inn í fólkasálina sum tann órongiliga livetikkin, soleiðis sum tann kapitalistiska og imperialistiska valds- og tókutíkkur veruliga hava valdað mannaættunum alla hennara sögu frá fyrndini.

Henda av veldisharrunum skrásetta rættarettik, ið sum sagt oftani einki annað er enn ein psykisk maktarverja av órættinum móti tí veika einstaklinginum eins og teirri veiku litlu tjóðini.

Hesi vanabundnu og »hypnotiseraðu lesandi kunnu lættliga júst tí, at teir hava fingið merkið at vera millum teir lærdur, teir skilgøðu, visu og vitandi verða teirri sanna og livsfarsu stóðini manna og tjóða millum verða sær sjálvum og fólki sínum at meini.

Vit lurtuð eftir Halgiri Poulsen, sakførara. Sundsteini statsautoriseraða grannskoðara og Hansi Holmi cand mag lærara í orðaskifti um Føroyar sum 6. limi í Norðurlenska Ráðnum.

Vit høvdu satt at siga væntað okkum eina djúpa og vittskiljandi viðgerð av hesum vælgivnu og væl-lærdu sámuligi ungu monnum.

Men tað kann ikki noktast, at vit søtu nipnir og vónsviknir, tá ið orðaskiftið var at enda komið.

Tað er kanska ov hart at siga tað, men teir megu fyrigeva okkum, at við undantak av Hansi Holm lærara — ið tó syntist ov veikligur í »mótargumentunum» — syntist teir okkum ikki at vera ómerkjar av vana- og autoritets-hugsanini, ið sum framan fyrri sípað til er bundin av vananum, teirri arvaðu »traditionellu» góð-takanini av tí igjøgnum ættir trýsta maktarettik frá tíoðarinnar veldis-hörrum, ið hava dugað at fingið skrásett tað, sum verjir framhjárætt teirra sum rætt og skjál og grundarlag fyrri rættarstöðini manna og tjóða millum.

Tað var eyðsæð, at teir høvdu etið rátt tann kapitalistiska og imperialistiska maktarettikinn við státsránsmanna hugsjónini sum hini ævigu skrásettu rættarstöðu og ókronkiliga forútsending fyrri samskipan og samveru landa og tjóða millum.

So fast hevur hesin kapitalistiska og imperialistiska rættar- og

stjórnalettur trýst seg inn í sál teirra, at teir eyðsýnliga ikki hava rakt við, at livið er við og hevur manga staðni longu kollrent hugtakið um statsins valdsligu rættarstöðu og stjórnalettur og hin óskerda »suverinitet» sum hitt einasta ókronkiliga grundarlagið fyrri samgongu tjóða og landa millum um mál og málsóki.

»Vit føroyingar hava ikki fullan og óskerda »suverinitet» á øllum økjum. Vit eru eingin státtur, tí kunnu vit ikki koma upp í Norðurlenska Ráðið sögdu teir Halgiri Poulsen og Sundstein.

Hetta siga teir, er stóða teirra norðurlenska státt, og teir góðtaka hana sum ikki at kunna vera óðrvisi.

So heftir av hesi vanahugsan og arvaða autoritetslæru tykja teir at vera, at teir sýnast ikki at hava borið eygað við, at frá statsministaraevni og til lægsta stjórnamann og politikara innan fyrri allar teir donsku flokkarnar hava menn tikið undir við tí rættarettik, sum liggur aftanfyrri kravið hjá føroyingum um sess í Norðurlenska Ráðnum á líka fœti við hinar norðurlenska tjóðirnar.

Við øllum sínum flokki og øllum umboðsmönnum fyrri hinar donsku flokkarnar aftan fyrri seg setti sum kunnugt fyrr. danski státsministerin Jens Otto Krag uppskot fram um at gera ta litlu broytingina í reglurnar fyrri Norðurlenska ráðið, ið kravdið fyrri at Føroyar sum hin setta reina norðurlenska tjóðin kundi verða ein limur í hesum ráði á jøvnum fœti við hinar norðurlenska tjóðirnar.

Men hetta tykjað okkara ungu visu státsmenn einki at vita um.

Teir tykjað heldur einki at vita um, at islenskir státsmenn sum Emil Jónsson islensku tjóðarinnar

vegna hava sagt seg fult og heilt at taka undir við føroyingum eins og danir hava gjørt.

Noregi hevur ligið á sama tjóði. Og Svøríki hevur sagt seg at vilja styðja danir og føroyingar, um bara danir og finnar kunnu koma til sættis. Tað er so státt ikki nakar við prinsipp, sum forðar undirtøku við føroyingum. Tí var tað »prinsipp» sum forðaði, so kundu t. d. svar ikki sagt at teirra stóða var avgjort av semju millum danir og finnar.

Stjórnarhugsjónin, ið liggur aft-

Áland hevur ikki so nógv sjálvstýri sum Føroyar

Fløir finskir, álandskir og svenskir rithovundar og sefrøðingar hava skivað um og sammett álandskir og føroyska sjálvstýri.

Vit hava ongan av hesum sæð hildið fram annað, enn at Føroyar hava meir sjálvstýri og størri møguleikar fyrri viðkom av sínum sjálvstýri enn Áland.

Tað fall okkum tí meiri enn torskilt, tá ið harra Sundstein grannskoðari so avgjort helt fram, at Áland hevði meiri sjálvstýri enn Føroyar.

Tað vildi verið forvitnisligt, um harra Sundstein kundi gjørt okkum ta tænastu at prógva hetta.

LÖGGÁVUVALD

Vit hava fult og óskert löggávuvald á øllum serokjum (yvirtiknum) við lógmanni sum staðfestara av lógnum.

Áland kann ikki sigast at hava »suverente löggávuvald sum vit.

Álandskir tingið og stjórnaaráð kunnu gera uppskot til álandskir lögir, men ein finsk álandskir nevnd má fara afturum aftur hesi uppskot, iann finski presidenturin má staðfesta tey, áðrenn tey verða til galdandi lögir. Og so kann presidenturin sýta at góðtaka lóguruppskotini og beina tey aftur til nýggja ting- og ráðisviðgerð. Í flestu tilfelli hava tilíkar afturum afturviðgerðir tó borið á mál, tí presidenturin hevur við sínari aftursendan av málunum til nýggja viðgerð ávist, hvussu ið hann vil hava broytingina fyrri at málið — uppskotini — kunnu verða fram til lóg við finskari góðkenning.

FIGGJARVALD

Føroyar hava figgjarvald viðvíkjandi øllum yvirtiknum málum og málsokjum.

Tilíkt vald hava álandingar ikki. Teir gera uppskot til figgjarlóg. Men finski státturin skal góðtaka

an fyrri føroyska kravið um limaskapin í Norðurlenska Ráðnum er, at tað ikki er hin kapitalistiska og imperialistiska blóðdálkaða, maktgirndskir og avlodaða stats-hugsjónin við orðaleikinum um hin ókronkiliga »suverinitet» sum eigur at vera grundarlagið fyrri samveru, samræði tjóða og landa millum í einstøkum málum og málsokjum, men ásanannin av heilstoyptari tjóð og tjóðarlívi við aðrar tjóðir í felags livsæðralagi, ið alto so merkir við bara eina tjóð, men streymar igjøgnum æðralagið hjá øllum teim tjóðum og londum, ið talan er um at leggja í samvinnu og avgerandi sam- og felagsræði eins og hent er ímillum teir seks: Týskland, Ítalíu, Frakkland, Luxemburg, Hóland og Belgíu, sum hava lagt niður suverinitet í stál- og kóladnaðinum, landbúnaðinum, tolllagnum og øllum øðrum idnaði til frama fyrri felagsræði »felagsuverinitet».

Okkara ungu visu menn tykjað einki at hava gáað um henda veruleika, líka so lítið sum teir tykjað at hava bitíð merkið í, at hesin nýggi livsetíkkur, sum hin før-

oyksi javnaðarflokkurin í síni livsfrælsishugsjón fyrri mongum árum síðani hevur gjørt seg til talsmann fyrri er settur í háseti av ikki bara smáum, men eisini stórum tjóðum, har ið livið líkasum hjá teimum seks hevur troðkað á og próvført, at tað ikki longur ber til at dyrka hugtakið um hin ókronkiliga suverinitet innan fyrri landamarkið hjá hvørjum landi sær, har ið livsins æðralag bæði andaligt og figgjarlígt rennur saman til eitt æðralag landi frá landi.

Loyvir eitt land sær at rubba ov fast um ein ella fleiri tættir í æðralagnum innan fyrri sitt mark, kemur — myndaliga talað — ólag í blóðrenslid við »blóðdróppie» til fylgu — og so hava vit kríggj og bardaga júst teirra landanna millum, sum skuldu arvað eitt saman og í felagskapi ansa eftir, at felagslivsstreymurin skuldi runnið ótarnaður frá landi til lands í handilsskapi, idnaði, landbúnaði, tolling og á øllum økjum, hvar ið framleiðslan og tað andaliga og figgjarlíga samliv og samarbeiði treytar vælferðina og livsmøguleikarnar í londunum hvørt hjá øðrum.

hetta uppskot og rinda pening, tað kostar, úr sínum statskassa. Hann hevur so afturimóti lovti til at áleggja álandingum beinleiðis og óbeinleiðis skatt.

UMSITINGARVALDIÐ

Álandingar hava alla umsitingina av oyggjarlagnum, men eftir samtyktum, soleiðis sum tær eru gjordar av álandingum og finnum í felagslögávuvaldið sínum.

Hjá okkum hevur heimastýrið alla umsiting av yvirtiknum málum og málsokjum, meðan danir hava umsitingina á teimum flestu ikki yvirtiknum okjunum. Men tað er einki, sum forðar fyrri, at føroyingar eisini kunnu yvirtaka hesa donsku umsitingina, so brátt tað peningaliga og manningsliga liggur við fyrri hjá okkum at gera tað.

MOGULEIKAR FYRRI STJÓRNARBROYTING

Álandingar kunnu ikki uttan við góðkenning av ávisum londum — F. N. broyta nakað í stjórnaðagi og sjálvstýri sínum, meðan føroyingar bara við samtykt heimastýrisins — lótingsins og landsstýrisins — kunnu yvirtaka hópin av málum og málsokjum sum nú eru felagsmál, t. d. øll skúlamál, øll sosial mál o. s. fr. á sama hátt sum vit hava gjørt viðvíkjandi fiskivinnu, landbúnaði, figgjarmálum, øllum A-málum, sum ikki eru yvirtikin. Men eisini B-málum — tey eru ikki so mong — kunnu vit uttan annað roks enn at samráðast við donsku stjórna yvirtaka heilt ella lutliga soleiðis sum okkum stendur hugur á. (Hitt generella frælsi).

FLAGGMÁLID

Okkara flagg røkkur út um landamarkið, so langt sum skip okkara ferðast, og tað er lýst sum Føroya flagg fyrri øllum heiminum, meðan álandskir flaggið ikki røkkur longri

enn at vera heimaflagg álandinganna. Hin stóri álandskir farmaskipaflostin siglur soleiðis undir finska flagginum.

MOÐURMÁLID

Føroyskt mál er høvuðsmálið. Men við eisini at læra danskt væl og virðiliga sum hjálparmál skilja vit eisini øll hini reint norðurlenska málini — ein veldugur fyrimunur.

Álandsk málið er svenska, og eru álandingar sum tjóð ein reinur svenskur lutur.

UTTANRÍKISMÁL

Uttanríkisnálini hjá føroyingum og álandingum eru varðveitt av atvikavist donum og finnum. Men føroyingar hava samráðingarrætt og størri ávirkan á viðgerðina av sínum serliga uttanríkis áhugamálum enn álandingar hava á sínum.

Her kundi við nógvum dønum enn verið hildið fram við sammetningum til fyrimunir fyrri føroyingar sjálvstýrsliga sæð.

HAVA FØROYSKIR FÓLKATINGSMENN EINKI GJORT Í NORÐURLENSKA RÁÐNUM?

Okkum undraði, at Halgiri Poulsen, lögfrøðingur, so einvíst helt fram, at »formalia» kravdi, at vit broyttu heimastýrslógina fyrri at kunna gerast limur í Norðurlenska ráðnum. Men hann segði einki um hvussu. Eftir hansara hugsan krevur »formalia» ikki minni enn loysing. Vilja føroyingar tað?

Hví ikki taka undir við dønum og krevja, at Norðurlenska Ráðið tilímlar teim ymsu Norðanlondunum at samtykja tær smáu broytingar í samtyktunum fyrri Norðurlenska Ráðið ið krevjast fyrri, at Føroyar kunnu gerast limur í ráðnum?

Hvussu kann tað bera til, at Halgiri Poulsen sigur seg einki at hava

Skula tit brúka bil

persónkoyring ella skúla-
koyring, so snarið tlf. 3456

Alexander Dalfoss

